

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

שם הקורס:

קריאה ביצירת זלדה: שירים מכתבים וסיפורים –

התחדשות חסידית בשפה פיוטית

שם המרצה: פרופ' צבי מרק

שם המחלקה: ספרות עם ישראל

מספר הקורס: 13-1921-01

**Reading Zelda`s work: Poems, letters and
stories – Hassidic renewal in poetic
language**

סוג הקורס: הרצאה

היקף נ"ז: 4

שנת לימודים: תשפ"ה

סמסטר: שנתי

יום ושעה: שלישי 16:00

שעת קבלה: בתיאום

מייל מרצה: markzvi@gmail.com

קישור לאתר למדה: <https://lemida.biu.ac.il/?theme=classic>

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

הקורס מוקדש לקריאה בשירת זלדה מתוך דגש על היבטים הגותיים ביצירתה ועל הדיאלוג העשיר שהיא מנהלת ביצירתה עם העולם החסידי. את העיון בשירתה תלווה קריאה בכתביה שראו אור לאחר פטירתה ובמכתבים, רשימות, וגרסאות מוקדמות של שירים שטרם ראו אור. בקורס נתייחס גם למשוררות יונה וולך וסיון הר-שפי מתוך דיון בזיקה ביניהן ובין המשוררת זלדה.

מטרות/תוצרי הלמידה:

א. ידע

1. הלומדים יכירו את מכלול שיריה של זלדה ומחקרים מרכזיים שנכתבו על יצירתה וחייה.
2. הלומדים יכירו קשרים הקיימים בין שיריה של זלדה לבין כתביה האחרים (מכתבים, רשימות).
3. הלומדים יכירו היבטים תמטיים ופואטיים בשירת זלדה.
4. הלומדים ילמדו על הזיקה הקיימת בין יצירתה הספרותית של זלדה לבין החוויות המיסטיות המתועדות בכתביה, ובינן לבין עולמות הרוח של תנועת החסידות ורעיונותיה.

ב. מיומנויות

הלומדים ינתחו שירים ורשימות ספרותיות.

ג. ערכים

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	פרקי חיים – מבוא ביוגרפי		בר יוסף, על שירת זלדה, 9-18. אטינגר, שושנה שחורה.	
2	מרשימה לשיר		גני האין	
3	ארס פואטיקה: קידוש הסיפור החסידי וקידוש השירה		דורית למברגר, "מילים הן (גם) מעשים.	
4	הסתרה וגילוי - לאן נעלמה האהבה בשירי זלדה		בר יוסף, על שירת זלדה.	
5	תפילה והתגלות בשירתן של זלדה, יונה וולך וסיון הר-שפי		מרק, על תפילה והתגלות.	
6	דיוקן הזולת בשירת זלדה.		עזה צבי, זלדה – הכמיהה לידידות.	
7	המדע העליז		השיר: רצון שיכור, מסוכסך	
8	חולי ובדידות		השיר: רע לי מתי אמות	
9	האי-נראה: בין עולם הסוד החסידי לעולם הסוד הפיוטי של זלדה			
10	המשתה: היחס לגוף ולחושניות בעולמה של זלדה		השירים: מבדיותיו מבוזז, לו היו	
11	בין בריאה לתורה		השירים: מול הים, הירח מלמד תנ"ך, בנחל אכזב	
12	ואף על פי כן – הדור נאה זיו העולם		השירים: שלומי, הסתרת נפשך, ישן לו גרעין	
13	המפתח הסודי		כציץ העמקים	
14				

- ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
50% מהציון הסופי	הצגת נושא או מכלול שירים כרפרט או כעבודה כתובה בסוף הסמסטר הראשון
50% מהציון הסופי	הצגת נושא או מכלול שירים כרפרט או כעבודה כתובה בסוף הסמסטר השני

דרישות הקורס

השתתפות ומבחן.
נדרשת השתתפות ב- 85% מהשעורים.

דרישות קדם

אין

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה

ביבליוגרפית החובה מסומנת בכוכבית

1. שירי זלדה, תל-אביב תשמ"ה. *
2. ציפור אחוזת קסם: זלדה כתבים וציורים, ירושלים תשע"ד. *
3. גני האין: זלדה כתבים וציורים, ירושלים תש"פ. *
4. יונה וולך, תת הכרה נפתחת כמו מניפה, תל אביב תשנ"ב.
5. זאת היונה: יונה וולך, השירים. המחברות הגנוזות. הראיון. עורכים הלית ישורון ויאיר קדר, מושב בן שמן 2013.
6. סיון הר-שפי, גלות הלית, תל-אביב 2005.
7. סיון הר-שפי, תהילים ליום רעש, תל-אביב תש"ע.
8. סיון הר-שפי, שמש שקהלת לא ידע, תל-אביב 2014.
9. סיון הר-שפי, זרקא, תל-אביב 2017.

10. עמיחי חסון ונעמה שקד, הפוגה באי ירוק: מחווה לזלדה, גיליון מיוחד של כתב העת משיב הרוח, 2015

מחקר

1. חמוטל בר יוסף, על שירת זלדה, מהדורה מורחבת, תל-אביב תשמ"ח.*
2. חמוטל בר יוסף, מיסטיקה בשירה העברית במאה העשרים, תל אביב 2008.
3. אסתר אטינגר, זלדה: שושנה שחורה, תל-אביב 2007.*
4. צבי לוז, "העדפת האי נראה", מחתרת השיר: מגמות אחרות בשירה העברית, תל אביב תשס"ו, עמ' 145-129.*
5. הלל ברזל, שירת ארץ ישראל, מיסטיקה וסימבוליקה: ש. שלום, זלדה מישקובסקי, אבא קובנר, תל אביב תשס"ט, עמ' 604-442.
6. דוד יעקובסון, משיבי הרוח: מרד ספרותי ורוחני במעוזי גוש אמונים, תל אביב 2013.
7. צבי מרק, "אמונה ושירה בשירת זלדה; על הרבדים המיסטיים בתפיסה הארס-פואטית של זלדה ושורשיהם החסידיים", על האמונה; עיונים במושג האמונה ובתולדותיו במסורת היהודית, בעריכת אבי שגיא, משה הלברטל וצבי קורצוויל, ירושלים תשס"ה, עמ' 555-534.*
8. צבי מרק, "על תפילה והתגלות בשירתן של זלדה, יונה וולך וסיון הר-שפי", התפילה בישראל; היבטים חדשים, א. ארליך (עורך) הוצאת אוניברסיטת בן-גוריון. באר-שבע, תשע"ו, עמ' 290-267.*
9. צבי מרק, "דיבוק כדימוי וכמצב נפשי ביצירתה ובחייה של יונה וולך", כחלום יעוף וכדיבוק יאחז: על חלומות ודיבוקים בישראל ובעמים, ר. אליאור, י. בילו, י. זקוביץ וא. שנאן (עורכים), מאגנס. ירושלים, תשע"ג. עמ' 377 – 392.*
10. יגאל סרנה, יונה וולך: ביוגרפיה, תל-אביב 2003.
11. חביבה פדיה, "הנקודה הפנימית: עירון והארה", כרמל 9 (קיץ 1999), עמ' 33-38.
12. עזה צבי, "זלדה – הכמיהה לידידות", חדרים 4 (סתיו 1984), עמ' 16-31.
13. עזה צבי, "הפגישה הסודית בקפה זיכל", חדרים 10 (חורף 1993), עמ' 130-139.
14. עזה צבי, "יער מלא כוחות וקסמים", מבפנים, כרך מ"ו חוברת 4 (סתיו תשמ"ה), 574-581.
15. דורית למברגר, "מילים הן (גם) מעשים: משחק השפה של זלדה", **על האמונה: עיונים במושג האמונה ובתולדותיו במסורת היהודית**. מ. הלברטל, א. שגיא, ד. קורצוויל (עורכים). הוצאת כתר. ירושלים, 2006. עמ' 556-577.
16. אופיר אחימאיר, "טבעתי באור, שכחתי את שמי" – בין התבטלות לעצמיות בשירת ירושלים של זלדה", **בקורת ופרשנות: כתב עת בין תחומי לחקר ספרות ותרבות**, חוברת 45 (תשע"ז), עמ' 310-267.
17. ראובן (רובי) קסל, "בלי ייסורים אינך הופך אדם", מקור ראשון, שבת, מוסף לתורה, הגות, ספרות ואמנות, גליון 1395, כ"ה ניסן תשפ"ד, 03.05.2024, עמ' 14 – 15.